

PONÈNCIA 3: ASPECTES JURIDICOLEGALS DE L'EXERCICI DE LA MEDICINA

SUBPONÈNCIA: RESPONSABILITAT PROFESSIONAL I DEFENSA JURÍDICA DELS METGES, NECESSITAT D'UNA LLEI DE RESPONSABILITAT PROFESSIONAL

Estat actual

El contracte social metge-pacient està evolucionant cap un model en el qual hi ha una relació amb menys desigualtat de coneixements i en la qual el pacient vol tenir-hi un paper més decisiu. Aquest nou model menys paternalista i més igualitari s'ha de dur a terme dins d'un model organitzatiu de la sanitat complex i, a vegades, en situacions d'excés de pressió assistencial, com ara als Serveis d'Urgències o a l'Atenció Primària de salut. Això condiona una més gran exigència del pacient davant dels seus problemes de salut, una possible resposta defensiva per part del metge, i un augment de les reclamacions. A més, els metges, en general, tenim pocs coneixements legals i jurídics, i hi ha pocs advocats especialitzats en temes mèdics.

El denominat Model Català de Responsabilitat Civil recolza en la capacitat resolutiva provada i en l'eficàcia contrastada en més de cinc mil sinistres. La defensa jurídica del metge està ben implementada: la pòlissa de Responsabilitat Civil del COMB i el seu Servei de Responsabilitat Professional són instruments eficients.

El marc jurídic en el qual es mouen les responsabilitats del metge i les bases jurídiques per reclamar actes mèdics insatisfactoris no és l'ídoni per a la nostra societat actual.

Previsions de futur

L'evolució previsible serà cap un empitjorament, amb un previsible augment de les demandes, pels canvis apuntats a l'apartat anterior. Com a conseqüència, la medicina defensiva i l'abstenció d'actuacions mèdiques en casos crítics podrien ser una opció de molts professionals, en detriment dels avenços científics i de les esperances extremes dels malalts més greus.

Alhora, el gran perill és l'escàs interès que tenen les companyies d'assegurances a nivell mundial per l'assegurança de Responsabilitat Professional. Igualment resulta preocupant el cost de les pòlisses d'assegurances.

Igual que hi ha una directriu europea per a la professió mèdica, es podria instar una normativa comuna per als models sanitaris dels països de la Unió Europea i per als marcs jurídics per a les reclamacions. La lliure circulació de ciutadans –i de metges– són arguments a favor d'aquesta possible evolució.

Una evolució possible, però poc probable, és introduir a la nostra societat el concepte de "risc terapèutic", equivalent al risc d'accidents en transports públics (que són assegurats obligatòriament en el preu dels bitllets).

La LOPS preveu una assegurança obligatòria per als metges, però no especifica quanties, condicions, alternatives, etc. El desplegament d'aquesta Llei és el repte en el

qual els metges tenim molt a dir. La baremització de les indemnitzacions per danys corporals derivats d'actes mèdics o serveis sanitaris facilitaria fer els càlculs actuàrials en què es basen les asseguradores i evitaria que la magnitud de les indemnitzacions que fixen els jutges siguin absolutament heterogènies i sovint imprevisibles, però pot tenir l'inconvenient d'incrementar paradoxalment el cost global de l'assegurança per facilitar la tendència a transaccionar més reclamacions.

En què caldrà millorar

En l'àmbit mèdic és molt important:

- a. Fomentar la formació de la Medicina legal durant el període formatiu de la carrera professional i fomentar la formació continuada en aspectes jurídics.
- b. Reeducar els metges en la importància de la informació als malalts i en habilitats comunicatives.
- c. Augmentar la participació dels metges en l'organització dels serveis sanitaris amb més responsabilitat de gestió clínica.
- d. Fomentar entre els metges el sentit de la responsabilitat i, per tant, de l'autoregulació professional.

En l'àmbit social:

- a. Cal conscienciar els polítics i la societat que la Medicina no és una ciència exacta. Els mitjans de comunicació han d'entendre el problema de seguretat del pacient de forma global i no únicament com un problema de negligència professional.
- b. Els gestors sanitaris, públics o privats, han de posar els recursos necessaris perquè els metges puguin fer la seva tasca sense mancances, organitzatives, tècniques o de temps de dedicació a cada cas, per poder millorar la seguretat de l'assistència que es dona a pacients i usuaris.
- c. Els metges hem de fer l'esforç de reeducar els pacients en els aspectes més "legalistes" de la comunicació metge-pacient, com seria el consentiment informat, el document de voluntat anticipades... amb l'objectiu d'un bon coneixement d'aquests documents per part de la població.

Pel que fa a la Responsabilitat Professional, s'han d'introduir millores que contemplin:

- a. És necessària una llei de Responsabilitat Professional amb barem objectiu de mínims i màxims.
- b. Seria convenient desjudicialitzar totes les reclamacions, institucionalitzant un tribunal d'arbitratge per a les reclamacions mèdiques. (La responsabilitat penal mai quedaria anul·lada.)
- c. L'anomenada responsabilitat patrimonial no hauria de ser aplicable als actes mèdics o d'altres professionals sanitaris, de manera que els pacients puguin rebre indemnitzacions per danys, sense que calgui imputar directament un professional si no hi ha una clara demostració de malpraxi. Aquestes mesures no s'han d'interpretar com una voluntat de responsabilitzar els metges, sinó

només evitar que sigui el metge qui hagi de compensar els pacients per danys apareguts durant l'assistència mèdica dels quals no n'és el responsable.

L'ensenyament de la Deontologia ocupa un espai modest al final de la llicenciatura en Medicina i Cirurgia, dins del programa de Medicina legal. Tanmateix hauria de merèixer la consideració d'ésser la introducció a l'exercici de les Responsabilitats Mèdiques, i hauria d'ésser l'ocasió per a una reflexió personal com a introducció a una professió fèrtil en casos de consciència.

Però, per sobre de tot, l'acció més important és reconèixer que els problemes de seguretat requereixen un esforç conjunt de tots els implicats i una actitud de transparència vers la societat, que generi confiança en els ciutadans.

És imprescindible un canvi cultural que faci que la societat accepti les limitacions del tractament mèdic i dels professionals. Per aconseguir-ho, cal que els malalts i familiars se sentin partícips del procés.!